

**ההסתדרות הרפואית בישראל
המועצה המדעית**

התמחות במנהל רפואי

תכנית ההתמחות

Syllabus

אוגוסט 2013

סילבוס להתמחות במינהל רפואי

תוכן העניינים

עמוד	שם הפרק
3	תוכנית ההתמחות
3	הגדרת המקצוע
4	מטרת ההתמחות
	הידע הנדרש ומיומנויות :
5	התמחות בבית חולים
7	התמחות בקופת חולים
10	התמחות במשרד הבריאות
13	הכשרת המתמחה לעצמאות
13	אחריות המנהל להקניית הידע
13	בחינות
13	ספרות מקצועית

תכנית ההתמחות

(החל מ 31.1.2014)

- א. בעל תואר מומחה לפי התקנות ;
- ב. בעל תואר שני לפחות, שהמועצה להשכלה גבוהה הכירה בו לפי סעיף 22 לחוק המועצה להשכלה גבוהה, התשי"ח-1958, באחד מאלה :
ניהול רפואי, מנהל מערכות בריאות, בריאות הציבור במגמת ניהול רפואי, מנהל עסקים ; מנהל ציבורי.
- ג. 2 שנים באחד משני מסלולים אלה :
- (1) 18 חודשים בהנהלת בית חולים כללי או בהנהלת בית חולים ייעודי (כגון: פסיכיאטרי, גריאטרי, שיקומי) ;
- 6 חודשים בהנהלה ראשית או מחוזית משרד הבריאות או בהנהלה ראשית או מחוזית של קופת חולים או במפקדת קצין רפואה ראשי של צה"ל ;
- או
- (2) 18 חודשים בהנהלה ראשית או מחוזית של משרד הבריאות או בהנהלה ראשית או מחוזית של קופת חולים ; 6 חודשים מהם יכול שיבוצעו במפקדת קצין רפואה ראשי של צה"ל ;
- 6 חודשים בהנהלת בית חולים כללי.

הגדרת המקצוע

המנהל הרפואי הוא המנהיג והמוביל של ארגון רפואי, תוך שימוש מושכל במשאבים של משאבי אנוש, ידע, הון, נכסים חומריים ונכסים לא-מוחשיים, זאת על מנת להשיג את מטרות הארגון, ולהבטיח טיפול רפואי איכותי.

המנהל הרפואי מיומן ועוסק בפעולות הבאות :

1. תכנון (Planning) - כולל הגדרת מטרות הארגון, כינון אסטרטגיה להשגתן ופיתוח היררכיית צעדים לפעולה.
2. ארגון (Organizing) – תכנון המבנה הארגוני, לרבות הגדרת התפקידים השונים וחלוקתם בין העובדים, קביעת המדרג הניהולי בארגון ונוהל קבלת החלטות.
3. הנהגה (Leading) – הנהגה ותיאום בין האנשים המועסקים בארגון. מתן מוטיבציה לעובדים, בחירת ערוצי תקשורת יעילים ביותר, פתירת סכסוכים בין העובדים ועוד.
4. בקרה (Controlling) – השגחה על ביצועי הארגון והתאמתם למטרותיו, איתור סטיות בביצוע ותיקון, בקרת איכות רפואית.

מטרת ההתמחות

1. הכשרת הרופא למילוי תפקידי ניהול, תוך הקניית המיומנות, הידע וההתנהגות הנדרשים למנהל בזמננו.
2. הכנת המתמחה להתמודד בהצלחה עם הפנים השונות של תפקידי הניהול הרפואי :

הפן הבין-אישי

- **דמות ציבור ייצוגית (Figurehead)** – ביצוע תפקידים סמליים של הארגון.
- **מנהיג (Leader)** – גיוס עובדים, הכשרתם והחדרת מוטיבציה.
- **איש קשר (Liaison)** – ניהול רשת של קשרים פנים וחוץ ארגוניים.

ניהול מידע

- **פיקוח (Monitor)** על איסוף מידע רלוונטי מקריאת כתבי עת ושיחות עם אנשים לאיתור שינויים בתפיסת הציבור, תכנון אפשרי של מתחרים ועוד.
- **הפצת מידע (Disseminator)** – הפצת מידע חיוני לשאר העובדים בארגון.
- **דברור הארגון (Spokesperson)**.

קבלת החלטות

- **יזומה (Entrepreneur)** של הקמה ופיקוח על פרויקטים חדשים שישפרו את הישגי הארגון.
- **טיפול בבעיות (Disturbance handler)** – פעולות מתקנות יזומות לבעיות שלא נצפו מראש.
- **הקצאת משאבים (Resource allocator)** – הקצאה של משאבים כגון כוח אדם, תקציב, ציוד.
- **ניהול מו"מ (Negotiator)** – אחד התפקידים של המנהל הוא לדון בנושאים ולהתמקח עם יחידות אחרות בארגון על מנת להשיג תועלת מירבית למחלקה שלהם.

3. הקניית מיומנויות ניהול בסיסיות הנדרשות לצורך השגת מטרות הארגון :

מיומנות טכנית - רכישת השכלה פורמלית נרחבת של מבנה ותפעול מערכות הבריאות לסוגיהן, והקניית הידע הייחודי בתחום הניהול.

מיומנות חברתית - הכשרת המתמחה בעבודתו מול אנשים, הבנתם והמרצתם, הן באופן אינדיווידואלי והן כקבוצה ; הקניית מיומנויות של הקשבה לאחרים ולצרכיהם ויישוב

קונפליקטים ; הקניית איכויות חברתיות שיסייעו לו בתקשורת עם עובדים, מתן מוטיבציה והאצלת סמכויות.

מיומנות רעיונית - פיתוח היכולת של המתמחה לנתח ולאבחן מצבים מורכבים ; הכשרתו לצורך קבלת החלטות : איתור בעיות, זיהוי אלטרנטיבות לתיקון המצב, הערכת האלטרנטיבות הללו ובחירה באלטרנטיבה העדיפה.

הידע הנדרש ומיומנויות

התמחות בבית חולים

חקיקה במערכת הבריאות - הכרה מרבית של חוק ביטוח בריאות ממלכתי וסל השירותים שבחוק, חוקי בריאות אחרים ודיני עבודה.

הכרת מבנה בית החולים ומערך הניהול שלו - על המתמחה לרכוש ידע במבנה, תפקיד, ארגון והפעלה של בית החולים, לרבות : מחלקות, מעבדות, מכוני עזר, מרפאות, מיון, שירותים פרה-רפואיים (סיעוד, פיזיותרפיה, ריפוי בעיסוק, ריפוי בדיבור, תזונה, שירותים סוציאליים וחינוך רפואי).

הכרת תחום משאבי אנוש בבית החולים - בעלי התפקידים, התמחויות, פערים באיוש כח אדם, דרכים לגיוס והכשרת עובדים, עידוד ותמיכה בעובדים, פעילויות רווחה. המתמחה יעסוק בקבלת עובדים מקצועיים, מיון, ראיון, התאמה והכשרה לתפקידם, ויתאם בין הגורמים השונים בקליטתם. המתמחה ירכוש ידע מעשי בנושא יחסי עבודה וישתתף במשך תקופת ההתמחות בישיבות ובדיונים עם ועדי הרופאים והעובדים.

לימוד מערך התקבולים וההוצאות של בית החולים :

- הכרת רמות השכר של בעלי המקצוע השונים.
- הכרת העלויות של שרותי רפואה.
- הכרת העלויות של טכנולוגיות, חומרים ותרופות.
- הכרת עלויות הפעלה מינהליות, כולל בינוי.
- הכרת דרכי השיווק והפרסום של בית החולים ועלותם.
- הכרת ביטוח אחריות מקצועית וניהול סיכונים.
- הכרת בניית התקציב השנתי של בית החולים.

הכרת תחום ניהול סיכונים.

הכרת תחום פניות הציבור - טיפול בתלונות ותביעות משפטיות, כולל בדיקת התלונה, תשובה למתלונן, וכן הכנת חומר הדרוש בכל תביעה משפטית.

הכרת מערכת הבטחת האיכות, ניטור ודיווח של מדדי איכות.

הכרת מערכת המחשוב של בית החולים - מערכות המחשוב במחלקות, כולל חדרי הניתוח, בנק הנתונים והתיק הרפואי הממוחשב של מקצועות הרפואה השונים.

הכרת תחום הרוקחות - רכש תרופות, מחסן התרופות, בתי מרקחת של בית החולים, רוקחות קלינית, מניעת איטראקציות בין תרופות, מחשוב התרופות והמרשמים.

הכרת תחום רכש ציוד בבית החולים, לרבות מכרזים.

הכרת הקשר עם הממשל וארגוני רפואה אחרים - משרד הבריאות ומשרדי ממשלה אחרים, קופות חולים, עיריות, אירגוני חולים ועוד.

הכרה והשתתפות בפעילות המחקר הרפואי בבית החולים.

הכרת פעילות בית החולים בשעת חרום.

הכרת המנהלים הבכירים בבית החולים, קיום ישיבות עימם להכרת דרכי פעולתם.

המתמחה ירכוש את מיומנויות הניהוליות הבאות בתקופת ההכשרה והלימוד בבית החולים :

- השתתפות פעילה **בתכנון שירותים רפואיים** (מחלקות, מרפאות, מכונים, מעבדות וכדומה), קביעת תקנים ותקציב, וכן פיקוח על הביצוע.
- השתתפות פעילה **בהכנת התקציב** השנתי של בית החולים.
- **טיפול בתלונות ותביעות משפטיות**, כולל בדיקת התלונה, תשובה למתלונן, וכן הכנת החומר הדרוש במקרה של תביעה משפטית.
- **הכנת הנחיות מקצועיות.**
- **הערכת השירותים הרפואיים**, תוך שימוש בנתונים אפידמיולוגיים ; בניית רשמים למחלות; מעקב והכנה של מדדי בריאות.
- **גיוס עובדים מקצועיים**, מיון, ראיון, התאמה והכשרה לתפקידם.
- **השתתפות בהכנה ובהעברה של תכניות הכשרה**, לימוד ועדכון של העובדים המקצועיים בבית החולים.
- **תיאום בין בית החולים לצרכני שרותי רפואה** : קופות חולים, צה"ל, פרטיים ואחרים.
- השתתפות פעילה **בדיונים משותפים לבית החולים עם מערכות אחרות בממשל ובקהילה** : דיונים בוועדות הכנסת, במשרד הבריאות, באגף לשע"ח, לשכות הבריאות המחוזיות, עיריות, שירותי הרווחה, ארגוני חולים ועוד.
- השתתפות פעילה **בבקרת מחלקות, מרפאות / מכונים, חדרי ניתוח ובבקרה של עבודת הרופאים** בבית החולים.

• **השתתפות בישיבות ודיונים :**

א. השתתפות ב- 5 ישיבות לפחות בכל אחת מהוועדות הבאות הפועלות בבית החולים :

- ועדת הלסינקי
 - ועדת התמחות והשתלמות רופאים
 - ועדת תרופות
 - ועדה למניעת זיהומים צולבים
 - ועדה להפסקת הריון
- ב. השתתפות במשך שנה אחת בכל דיוני הוועדות הבאות :
- ועדת בירורים משמעתית
 - ועדת רקמות
 - ועדת איכות רפואית
 - ועדת ספריה
- ג. השתתפות בישיבות עם וועדי העובדים והרופאים.

- **תיאום מחקרים**, קידום, ביצועם על פי הוראות ריכוז הנתונים וסיכומם.
- השתתפות ב**סידור ובפיקוח על התורנויות והכוננויות** של הרופאים בכל יחידות המוסד.
- השתתפות ב**ניהול וארגון תוכנית עבודת חדרי הניתוח** של בית החולים, תוך שאיפה לניצול מקסימלי, ייעול העבודה והגדלת מספר הניתוחים.
- השתתפות ב**עבוד סטטיסטי של הנתונים על מחלות**, במיוחד עיבוד אפידימיולוגי, פיקוח על מחלות מדבקות ודיווח עליהם כנדרש בחוק.

התמחות בקופת חולים

- הכרת ה**היסטוריה** של קופת החולים בארץ וארגונים דומים בארצות אחרות.
- חקיקה במערכת הבריאות** - הכרה מרבית של חוק ביטוח בריאות ממלכתי וסל השירותים שבחוק, חוקי בריאות אחרים ודיני עבודה.
- הכרת **מבנה קופת החולים** ומערך הניהול שלה (כולל מבנה מועצה, דירקטוריון, הנהלה, סמכות ואחריות של כל אחד מהגופים והאינטראקציה ביניהם).
- הכרת ה**חטיבות והאגפים** המקצועיים בקופת החולים, תפקידם ותחומי האחריות של כל גורם.
- הכרת ה**פריסה, הבנייה והאספקה של השירות הרפואי בקהילה**, לרבות : רפואה ראשונית, רפואה שניונית, מכונים (פיזיותרפיה ושיקום, ריפוי בעיסוק, התפתחות הילד, תזונה, טיפת חלב, רפואה תעסוקתית, רפואת כאב ועוד), ומתן שירותי אישפוז בבתי החולים.

הכרת מערך המעבדות, מכוני הדימות ומכוני הבדיקות האנדוסקופיות והאחרות, הפועלים לשירות המבוטחים.

הכרת תחום משאבי האנוש בקופה - בעלי תפקידים, התמחויות, פערים באיוש כח אדם, דרכים לגיוס והכשרת עובדים, עידוד ותמיכה בעובדים ופעילויות רווחה.

לימוד מערך התקבולים וההוצאות של הקופה :

- הכרת רמות השכר של בעלי המקצוע השונים בקופה.
- הכרת עלויות רכישת שירותי רפואה בבתי חולים ואצל ספקים פרטיים.
- הכרת העלויות הטכנולוגיות, חומרים ותרופות.
- הכרת עלויות ההפעלה המינהלתיות, כולל בניו.
- הכרת דרכי השיווק והפרסום בקופה ועלותם.
- הכרת הביטוחים המשניים בקופה (שב"נ) - הכנסות והוצאות.
- הכרת בניית התקציב השנתי של הקופה.

הכרת תחומי הרפואה המונעת שהקופה מפעילה :

- הכרת מערך הסיעוד.
- הכרת השירות הסוציאלי ופעילותו (כולל מניעת אלימות במשפחה).
- הכרת מערך בריאות הנפש בקופה.
- הכרת הרפואה הגריאטרית בקופה, כולל מתן טיפולי בית ורפואה פליאטיבית.
- הכרת תחום רפואת הכאב והרפואה המשלימה.
- הכרת תחום הרפואה התעסוקתית.
- הכרת תחום הפיזיותרפיה, ריפוי בעיסוק ושיקום.
- הכרת שירותי התזונה.

הכרת טיפולים ושירותי רפואה שהקופה מעניקה מעבר לסל השירותים שבחוק, כמו ביטוח משני- שב"נ, מרפאות ספורט, מרפאות מטיילים ועוד.

הכרת תחום ניהול סיכונים.

הכרת תחום פניות הציבור.

הכרת מערכת הבטחת האיכות, ניטור ודיווח של מדדי איכות ומדדי בריאות לאומיים.

הכרת מערכת המחשוב של הקופה - בנק הנתונים, התיק הרפואי הממוחשב של מקצועות הרפואה השונים, לרבות זה של הרופא.

ניטור חולים כרוניים וקשים (כמו-CHF, COPD) בבתיים.

הכרת תחום הרוקחות בקופה - סל התרופות הקבוע בחוק וסל התרופות של הקופה, רכש תרופות, מחסן התרופות, בתי מרקחת של הקופה ובתי מרקחת בהסכם, רוקחות קלינית, מניעת אינטראקציות בין תרופות, מיחשוב התרופות והמרשמים, ועדת רכש, ועדת חריגים, רכישה והספקת תרופות במרשמי 29ג, יבוא תרופות.

הכרת רכש ציוד בקופה, כולל מכרזים.

הכרת הקשר עם הממשל וארגוני רפואה אחרים : משרד הבריאות ומשרדי ממשלה אחרים, בתי חולים, קופות אחרות, עיריות, אירגוני חולים ועוד.

הכרה והשתתפות בפעילות המחקר הרפואי בקופה.

הכרת פעילות הקופה בשעת חרום.

הכרת המנהלים הבכירים בקופה, קיום ישיבות איתם להכרת דרכי פעולתם.

המתמחה ירכוש את מיומנויות הניהוליות הבאות בתקופת ההכשרה והלימוד בקופת החולים :

- השתתפות פעילה **בתכנון שירותים רפואיים**, קביעת תקנים ותקציב, וכן פיקוח על הביצוע.
- השתתפות פעילה **בהכנת התקציב השנתי** של הקופה.
- **טיפול בתלונות ותביעות משפטיות**, כולל בדיקת התלונה, תשובה למתלונן, וכן הכנת החומר הדרוש במקרה של תביעה משפטית.
- **הכנת הנחיות מקצועיות** של חטיבת / אגף הרפואה.
- **הערכת השירותים הרפואיים** תוך שימוש בנתונים אפידמיולוגיים ; בניית רשמים למחלות; מעקב והכנה של מדדי בריאות לאומיים ושל הקופה.
- **גיוס עובדים** מקצועיים, מיון, ראיון, התאמה והכשרה לתפקידם.
- **השתתפות בהכנה ובהעברה של תכניות הכשרה**, לימוד ועדכון העובדים המקצועיים בקופה.
- **תיאום בין הקופה לספקי שירותי רפואה** - בתי חולים כלליים, ציבוריים, פרטיים וספקים אחרים.
- **השתתפות פעילה בדיונים משותפים לקופה עם מערכות אחרות בממשל ובקהילה** - דיונים בוועדות הכנסת, במשרד הבריאות, באגף לשע"ח, לשכות הבריאות המחוזיות, קופות חולים אחרות, עיריות, שירותי הרווחה, ארגוני חולים ועוד.

- השתתפות פעילה **בבקרת מרפאות / מכונים** ובבקרה של עבודת הרופאים בקופה.
- השתתפות **בעדכון התיק הממוחשב** למקצועות הבריאות השונים וקניית מיומנות בהפעלתם.

- **השתתפות בישיבות ודיונים :**

- ישיבות המועצה של הקופה.
- ישיבות ועדות רכש ציוד ותרופות (5 ישיבות לפחות).
- ישיבות ועדות חריגים לתרופות (5 ישיבות לפחות).
- ישיבות ועדת חו"ל (5 ישיבות לפחות).
- ישיבות של ועדת משמעת (5 ישיבות לפחות).
- השתתפות בישיבות עם ועדי העובדים והרופאים בתקופת ההתמחות.
- **תיאום מחקרים**, קידום, ביצוע על פי ההוראות ריכוז הנתונים וסיכום.

התמחות במשרד הבריאות

הכרת ההיסטוריה של מערכת הבריאות בישראל.

הכרת החקיקה במערכת הבריאות בנושאים של מזון ותרופות.

הכרת תפקידי משרד הבריאות והאינטראקציה עם משרדים ממשלתיים אחרים.

הכרת מערכת האשפוז בישראל, ובעיקר מוסדות האשפוז שבאחריות משרד הבריאות.

הכרת המבנה הארגוני של משרד הבריאות, פעילות היחידות והאינטראקציה ביניהן -

א. היחידות המיניסטריאליות הגנריות - המטה המקצועי של המשרד :

- היועץ המשפטי.
- מבקר הפנים.
- המדען הראשי.
- האגף להסברה ויחסים בין לאומיים.
- הנציבות לקבילות הציבור.
- מועצת הבריאות.

ב. חטיבת הבריאות :

- מנהל הרפואה -
- האגף לרפואה כללית.

- האגף לרפואת הקהילה.
- האגף לבריאות הנפש.
- האגף לגריאטריה.
- האגף לבריאות השן.
- היחידה הארצית למכשירי שיקום וניידות.
- מנהל לטכנולוגיות רפואיות -
- האגף לרוקחות ומכשירים רפואיים.
- האגף למדיניות טכנולוגיה רפואית ותשתיות.
- האגף לבקרה ולהבטחת איכות.
- האגף לרישוי מוסדות רפואיים ומכשירים רפואיים.
- המכון לביקורת ותקנים של חומרי רפואה.
- שירותי בריאות הציבור -
- המחלקה לאפידמיולוגיה.
- השירות למזון ותזונה.
- המחלקה לבריאות הסביבה.
- המחלקה למעבדות בריאות הציבור.
- המחלקה לאם, לילד ולמתבגר.
- המחלקה לחינוך ולקידום בריאות.
- המחלקה לשחפת ואיידס.
- היחידה לרישום סרטן.
- המחלקה לגנטיקה קהילתית.
- המחלקה הרפואית לעובדי המדינה.
- השירות לבריאות העובד.
- האגף לשעת חרום.
- היחידה לחקר שירותי רפואה.
- המכון הרפואי לבטיחות בדרכים.

ג. משאבי בריאות :

- מנהל ומשאבי אנוש -
- האגף למשאבי אנוש.

- האגף לרישוי מקצועות בריאות.
- שכר ויחסי עבודה.
- האגף לביטחון ארצי.
- האגף לנכסים ושירותים.
- ממונה תחבורה ארצי.
- או"ש ושכר עידוד.
- מקצועות פרה רפואיים.
- הדרכה ופיתוח ארגוני.
- אמרכלות ומשרד ראשי.
- האגף למידע ומחשוב.
- האגף לתקצוב ולתמחור.
- האגף לכלכלה ולביטוח בריאות.
- האגף לבקרה על קופות החולים ושירותי בריאות נוספים.
מנהל לתכנון בינוי ואחזקה של מוסדות רפואה.
חשב המשרד.

ד. אחות ראשית ארצית ומנהל הסיעוד :

- מחלקת הסמכה.
- מחלקה להנחיות מקצועיות.
- מחלקה לפיתוח מקצועי.

ה. המנהלים האזוריים - המחוזות והנפות של שירותי בריאות הציבור.

המתמחה ירכוש את מיומנויות הניהוליות הבאות בתקופת ההכשרה והלימוד במשרד הבריאות :

- הערכת השירותים הרפואיים בישראל תוך שימוש בנתונים אפידמיולוגיים.
- מעקב והכנה של מדדי בריאות לאומיים, ניתוחם והפקת לקחים.
- השתתפות פעילה בתכנון שירותים רפואיים, קביעת תקנים ותקציב.
- השתתפות בהכנת הנחיות מקצועיות, חוזרי מנכ"ל וחוזרי מנהל רפואה.
- לימוד והשתתפות בהכנת התקציב השנתי של משרד הבריאות.

- טיפול בקבילות בנציבות לקבילות הציבור.
- השתתפות פעילה בדיונים משותפים למשרד עם מערכות אחרות בממשל ובקהילה : דיונים בוועדות הכנסת, באגף לשע"ח, בלשכות הבריאות המחוזיות, דיונים עם קופות חולים, בתי חולים, עיריות, משרדי האוצר והרווחה, ארגוני חולים ועוד.
- השתתפות פעילה בבקרת קופות חולים ובתי חולים.
- השתתפות בתרגילים של האגף לשעת חרום.
- השתתפות בהליך רישוי מוסדות רפואה ומכשירים רפואיים.
- השתתפות בתהליך רישוי מקצועות בריאות.

הכשרת המתמחה לעצמאות

במהלך ההתמחות יוטלו על המתמחה תפקידי ניהול עצמאיים באופן הדרגתי. עבודתו זו תעשה תחת פיקוח, הכוונה והערכה של מנהל החטיבה / האגף / המחלקה, בה יועסק.

אחריות המנהל להקניית הידע

בכל פעילות במחלקה יהיה המתמחה כפוף למנהל המחלקה או הרופא הבכיר שמונה על ידי המנהל. אלו יהיו אחראים שהמתמחה יקבל את הידע הדרוש עד לסיום התמחותו, ויעמדו לרשותו בכל עת בביצוע הפעולות השונות.

בחינות

מידע על הבחינות ניתן למצוא באתר המתמחים של ההסתדרות הרפואית באינטרנט: <http://www.ima.org.il/internes>.
עדכון רשימת הקריאה מתפרסם על ידי ועדת הבחינות, בסמוך למועד הבחינה, בכתובת אתר האינטרנט המופיעה מעלה. על הרופאים הניגשים לבחינה מוטלת האחריות והחובה לעקוב אחר המהדורות הקובעות ורשימת הקריאה המעודכנת לקראת הבחינות.

ספרות מקצועית

ספרות חובה :

מערכת הבריאות בישראל : גבי בן נון, יצחק ברלוביץ, מרדכי שני.

קופת חולים הכללית : שפרה שוורץ.

ניהול סיכונים ברפואה : משה פייגין, טליה חלמיש-שני, עופר קפלן.

אתיקה רפואית - כללים וניירות עמדה : אבינעם רכס

Managing Health Services Organizations and Systems : Beaufort B. Longest,
Jr. Kurt Darr.

עיתונות מקצועית :

1. חקיקה בבריאות : <http://www.health.gov.il/Services/Pages/LegislationPage.aspx>
2. פרסומים עיתיים של משרד הבריאות :
 - מצב הבריאות בישראל, <http://www.pagegangster.com/p/v9rZd>
 - מוסדות האשפוז בישראל, <http://www.old.health.gov.il/pages/default.asp?maincat=2&catid=514&pageid=5295>
 - כוח אדם במקצועות הבריאות, <http://www.old.health.gov.il/pages/default.asp?maincat=2&catid=667&pageid=5278>
 - בריאות בישראל, <http://www.old.health.gov.il/pages/default.asp?maincat=2&catId=653>
 - התוכנית הלאומית למדדי איכות לרפואת הקהילה בישראל, <http://www.health.gov.il/Publicationsfiles/qindicatorsReport2008-2010.pdf>
3. פרסומים של ארגונים זרים :
 - <http://www.who.int/en>
 - <http://www.who.int/bulletin/en>
 - <http://www.acpe.org/Home/about.aspx>
 - http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=MON20113_2
 - <http://www.oecd.org/health/healthpoliciesanddata/oecdhealthdata2012.htm>
 - <http://www.ahrq.gov>
 - <http://journals.lww.com/hcmrjournal/pages/default.aspx>